

Zdeněk Gába • Petr Možný

HORSKÉ CHATY V JESENÍKÁCH na starých pohlednicích a fotografiích

NAKLADATELSTVÍ PAVEL ŠEVČÍK - VEDUTA
ŠTÍTY 2017

Vřesová Studánka a vpravo Ovčárna s Pradědem na akvarelech J. E. Karger. Stav z třicátých let.

Na první straně vzácná pohlednice zachycující stav všech horských chat v Hrubém Jeseníku pravděpodobně v roce 1896.

Zdeněk Gába • Petr Možný

HORSKÉ CHATY V JESENÍKÁCH

na starých pohlednicích a fotografiích

Černobílá montážní pohlednice „Altvatergebirge“ s pohledy na osm horských chat a věž na Pradědu. Vydána kolem roku 1910.

Gruß aus dem Altvater-Gebirge

Barevná montážní pohlednice z Hrubého Jeseníku, vydaná mezi léty 1910 - 1914.

ÚVODEM

Jeseníky jsou nejvyšším pohořím na Moravě. V Hrubém Jeseníku se nachází nejvýše položené místo na Moravě – vrchol Pradědu vysoký 1492 m n.m. V některé literatuře a turistických průvodcích se uvádí výška 1491 m n.m. V roce 1969 došlo k vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Jeseníky, jejíž nejcennější území jsou zahrnuta do Národních přírodních rezervací. Posláním Chráněné krajinné oblasti je předat krajinu a přírodní bohatství v zachovalém stavu budoucím generacím.

V Jeseníkách na horských hřebetech, v sedlech, na úbočích hor i v lesích stojí horské chaty. A právě po těchto horských stavbách vás provede kniha, kterou jste právě otevřeli. Tato obrazová publikace, sestavená z historických pohlednic a fotografií, zachycuje původní stavby na horách, později přebudované na ubytovny pro první návštěvníky Jeseníků.

Prostřednictvím historických pohlednic a fotografií zahájíme putování po horských chatách v Jeseníkách v horském sedle Skřítek. Sedlem prochází silnice I. třídy číslo 11 ze Šumperka do Ostravy. V minulosti zde stával zájezdní hostinec pro formany, který v roce 1945 vyhořel. V současnosti bychom tu našli motorest, stanici Horské služby a sochu skřítky. Odtud se dále vydáme po turisticky značených cestách k chatě Rabštejn – bývalé hájovně. V blízkosti stojí stejnojmenná hradní zřícenina a cvičné skály pro horolezce. Pak se vrátíme zpět na Skřítek a po značené cestě se lesem vydáme k bývalé Alfrédově chatě. Tato chata dvakrát vyhořela a zůstaly po ní jen základy. Zajímavostí je, že v okolí bývalé chaty je velké množství mravenišť – nejvíce v Jeseníkách.

Když horským chodníkem vystoupáme na hřeben k Jelení studánce, nalezneme tam kamenný útulek pro turisty. Zde se můžeme osvěžit čistou vodou z horského pramene. Pokračujeme v cestě dále po horském hřebenu a po chvíli odbočíme vlevo k největší lovecké chatě v Jeseníkách – Františkově myslivně. Pak se vrátíme zpět na hřeben a jdeme dál přes Kamzičnick, Vysokou holi až sejdeme k horské chatě Ovčárně – dnes horskému hotelu. V minulosti i tato chata vyhořela, následně byla postavena a několikrát rozšířena.

Od tohoto hotelu dojdeme k nedaleké horské chatě Barborce. Na této chatě v roce 1948 založil její správce Václav Myšák horskou službu v Jeseníkách, pobočku Horské záchranné služby Krkonoše, a stal se jejím prvním oblastním vedoucím. Chata Barborka byla rovněž přestavěna a rozšířena. Poblíž najdeme Sporthotel Kurzovní, dříve zde stávala Kursovnická chata, jež sloužila k pořádání lyžařských kurzů. Od hotelu nyní vystoupáme na nejvyšší horu Moravy a Slezska – Praděd, kde v minulosti stávala kamenná rozhledna a u ní přízemní chýše. Později zde byla postavena Poštovní chata, která během času také zanikla. Rozhledna se zřítily v roce 1959 a nyní zde stojí nová telekomunikační věž s televizním vysílačem a rozhlednou. Výška této stavby je 146,5 metru. Její původní výška byla 162 metrů, ke snížení došlo po výměně anténního nástavce v roce 1993. V přízemí je hotel a restaurace, nahoře jsou vyhlídkové plošiny, z kterých je nádherný výhled na všechny světové strany.

Z Pradědu sejdeme dolů a na křižovatce turistických cest se dáme doprava, až dojdeme k horské chatě Švýcárna. V minulosti zde na salaši působil švýcarský rodák Johann Aegerter, podle něhož byla chata pojmenována. Chata je nejstarší v Hrubém Jeseníku a zachovala si původní ráz horské chaty.

Naše další putování směřuje k Červenohorskému sedlu, kterým prochází silnice I. třídy číslo 44 ze Šumperka do Jeseníku. Toto sedlo patří k významným turistickým a lyžařským střediskům v Jeseníkách. V minulosti zde také stál zájezdní hostinec pro formany a poštu. Později byl přebudován pro potřeby turistů. Postupně zde byly postaveny dvě větší chaty, jež byly později propojeny. V roce 1935 zde postavil moderní chatu Klub československých turistů, jako první českou chatu v Jeseníkách.

V mírném stoupání putujeme k bývalé horské chatě Vřesová Studánka, která byla po neuváženém rozhodnutí v roce 1988 zbourána. Za chatou stála horská kaple, která po zásahu bleskem v roce 1946 vyhořela. Dnes zde stojí nad studánkou malá kamenná kaplička. Když sem přijdeme, naskytne se nám smutný pohled na místo, kde stála horská chata a kaple. Toto oblíbené poutní místo, známé jen ze starých snímků a vzpomínek pamětníků, je stále hojně navštěvované turisty.

Dále se vydáme na cestu přes Keprník k horské chatě Jiřího na Šerák. Dříve také vyhořela, pak byla znovu postavena z kamene a postupně rozšířena. K chatě byla přistavena také zastřešená terasa. Je odtud nádherný rozhled na Jesenicko, Rychlebské hory a Králický Sněžník. Z Šeráku sestoupíme dolů do Ramzovského sedla, které odděluje Hrubý Jeseník od Rychlebských hor. Sedlem prochází železniční trať a silnice z Hanušovic do Jeseníku. U železniční zastávky byl v minulosti postaven hotel, který byl celý přebudován. Kdysi bychom tu našli noclehárnu, známou po 2. světové válce pod názvem „Kaťuša“, která také vyhořela a dnes slouží turistům jako restaurace.

Nyní se přesuneme do města Jeseníku, odkud vystoupáme na Zlatý chlum v Rejvízské hornatině, kde stojí kamenná rozhledna. Dříve u rozhledny stála chata, ta však časem také zanikla. Nyní stojí u rozhledny malá chatka, která slouží všem turistům. Za posledním cílem našeho putování musíme dojít do Zlatých Hor. Odtud vystoupáme na Biskupskou kupu v Zlatohorské vrchovině, kde u vrcholu stojí kamenná rozhledna. Je to nejsevernější místo v Jeseníkách, které jsme navštívili. Nedaleko pod vrcholem stávala Rudolfova chata, jež byla po špatném rozhodnutí zbourána. Poblíž rozhledny je v současné době rozestavěná nová chata.

Horské chaty jsou pro všechny turisty a návštěvníky hor a pohoří záchytný a bezpečný bod. Při úrazu na horách nebo jiných zdravotních potížích je první pomoc poskytována na nejbližší chatě. Z horských chat členové Horské služby ČR a chataři organizují a podnikají záchranné akce a pátrání po ztracených turistech. Na horách dochází k rychlé změně počasí – v létě bouřky a v zimě sněhové vánice a silný vítr. Za těchto zhoršených podmínek každý turista vyhledá nejbližší přístřeší v horské chatě. Na horských hřebenech Jeseníků není mnoho chat a situace se ještě zhoršila, když byla zbourána chata na Vřesové Studánce. Přitom z Červenohorského sedla na Vřesovou Studánku chodí mnoho turistů, v létě i mladé rodiny s dětmi. Při nečekané změně počasí se nemají kde schovat a v době letních bouřek jsou i v ohrožení života. Z tohoto důvodu by měla být horská chata na Vřesové Studánce znovu postavena.

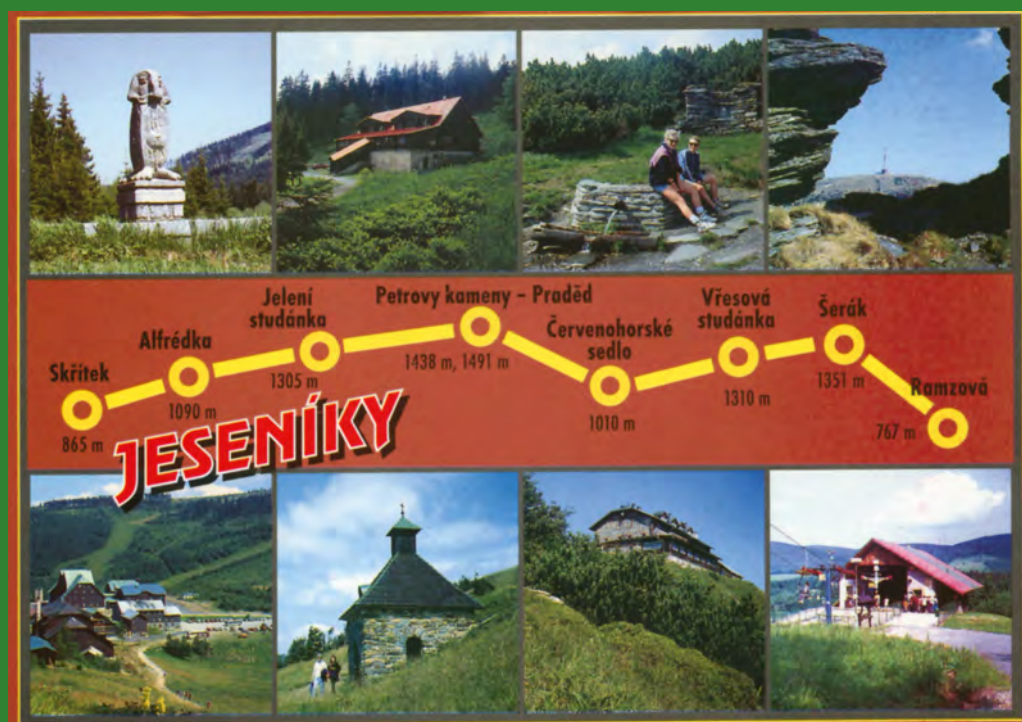
Cílem této publikace je přiblížit zájemcům historii horských chat v Jeseníkách a doplnit řadu knih, které byly o tomto pohoří vydány.

Petr Možný

Barevná montážní pohlednice
 „Gruss aus den Sudeten“
 s obrázky všech osmi tehdejších
 horských chat v Jeseníkách.
 Vydána patrně r.1896 v Lipsku,
 odeslána v červnu 1897.

Štítek na turistickou hůl
 s požehnáním Jeseníkům.

Montáž s osmi obrázky
 z Hrubého Jeseníku.
 Vydavatelství SLON, 1997.

1 Chata na Skřítku

Chata na Skřítku je ve stejnojmenném sedle u silnice I. třídy ze Šumperka do Opavy v nadmořské výšce 870 m. Stojí na místě zájezdního hostince, který v roce 1841 u tehdy nové „šumperské“ silnice nechal postavit majitel vízmberského panství hrabě Mitrovský. Již v té době se hostinec jmenoval „U skřítků“ (Gasthaus zur Berggeist) a to jméno časem přešlo i na samotné sedlo (předtím Fichtling). V roce 1844 se majiteli panství a tím i hostince stali čtyři bratři Kleinové. Více než padesát let tento ubytovací hostinec sloužil svému účelu, tady na vrcholu stoupání byl pro formany obzvláště důležitý. Od šedesátých a sedmdesátých let 19. století začal sloužit i prvním turistům po Jeseníkách. Později

Chata v sedle Na Skřítku s dokresleným skřítkem. Pohled odeslán v roce 1930.

tu šumperská sekce německého horského spolku (MSSGV) měla vyčleněny dvě postele a v roce 1896 si hostinec od Kleinů pronajala a o dva roky později koupila a upravila na turistickou chatu. V roce 1911 se tu v reklamě uvádí 10 lůžek plus matrace v nolehárně. V restauraci lákali hosty na vždy čerstvé pivo a rakouská vína. V té době už zde jezdil i dvakrát denně autobus Sobotín – Rýmařov. Podmínky v sedle měly být ideální zvláště pro cyklisty, lyžaře a sánkaře. Je zajímavé, že centrem cykloturistiky byl Skřítek už koncem 19. století. Autobus i podle jízdního řádu z roku 1925 tu jezdil dvakrát denně, ale „poněkud“ pomaleji než dnes. Celá cesta mu trvala 1:55 až 2:05 hod. (Dnes jsou jízdní doby trasy Sobotín – Rýmařov 30 – 40 minut.) Větší inovace chaty proběhla v polovině třicátých let, kdy vznikly ubytovací prostory i v podkroví. Kapacita se pak udávala na 22 lůžek plus ubytování v nolehárně. Co se dělo na Skřítku za okupace, o tom máme velmi málo zpráv. Při přechodu fronty v květnu 1945 dřevěná chata vyhořela. Je těžké pochopit, proč pak celých dvacet let na tak turisticky exponovaném místě žádné zařízení pro turisty nebylo. Jeho potřeba se samozřejmě pociťovala. Až v roce 1965 nechalo

Pozdrav ze Skřítku, kolorovaná kreslená pohlednice, odeslaná v červenci 1899.

Kreslený pohled na hostinec Na Skřítku se znakem Šumperka, kolem roku 1900.

*Pozdrav ze Skřítku,
odeslaný v červenci 1901.*

*Pozdrav ze Skřítku,
odeslaný v červnu 1902.*

spotřební družstvo Jednota postavit novou chatu zhruba na místě původní. Byla to dodnes stojící stylová dřevěná stavba podle návrhu Josefa Vaňka, interiér navrhl akad. sochař Jiří Jílek. Od téhož autora je socha skřítky – horského ducha z roku 1971. Chata byla slavnostně otevřena 22. 12. 1965. Byl to vlastně motorest s velkou restaurací (se 104 místy) a parkovištěm. Od roku 1967 se tu pořádal lyžařský běžecký závod Jesenická sedmdesátka na trase Skřítek – Červenohorské sedlo a zpět (v určitých letech na trase Skřítek – Staré Město). Po roce 1990 motorest přešel do rukou soukromých provozovatelů a jeho majitelé se často střídali.

Dnes najdeme na Skřítku chatu, parkoviště, kiosek s udrnou a chatu Horské služby. Z areálu vedou značené cesty do sedmi směrů, nejfrekventovanější je cesta na hlavní hřbet Hrubého Jeseníku.

Hostinec Na Skřítku - pohled z roku 1909.

Ubytovací hostinec na Skřítku. Pohled odeslán v srpnu 1911.

*Hostinec Na Skřítku.
Pohled vydaný v Trevíru v Německu
v první čtvrtině 20. století.*

**Touristenhaus
Berggeist.**

*Zimní pozdrav ze Skřítku,
odeslaný v únoru 1908.*

*Zimní pohled na hostinec
Na Skřítku z počátku 20. století.*

— Berggeist —
— 15 AUG 11 —
u. d. Hohen Heide

*Ubytovací hostinec Na Skřítku,
pohled odeslaný v srpnu 1921.*

*Silnice na Skřítku,
v pozadí hostinec.
Pohled odeslán po roce 1908.*

*Pohlednice podle akvarelu J. Karger
– hostinec Na Skřítku již s podkrovím.*

*Hostinec Na Skřítku
před přestavbou – pohled odeslaný
v srpnu 1935.*

*Hostinec Na Skřítku
s přístavbou podkroví –
pohled odeslaný v roce 1936(?).*

*Hostinec Na Skřítku na pohlednici
vydané po zaboru Sudet a odeslané
v srpnu 1939.*

*Vlajčka z 15. ročníku Jesenické
sedmdesátky v roce 1981.*

*Chata Skřítek
(Schutzhaus Berggeist)
na pohlednici z doby okupace.*

*Motorest Na Skřítku
na pohlednici Orbisu
z roku 1969.*

Štítek na turistickou hůl.

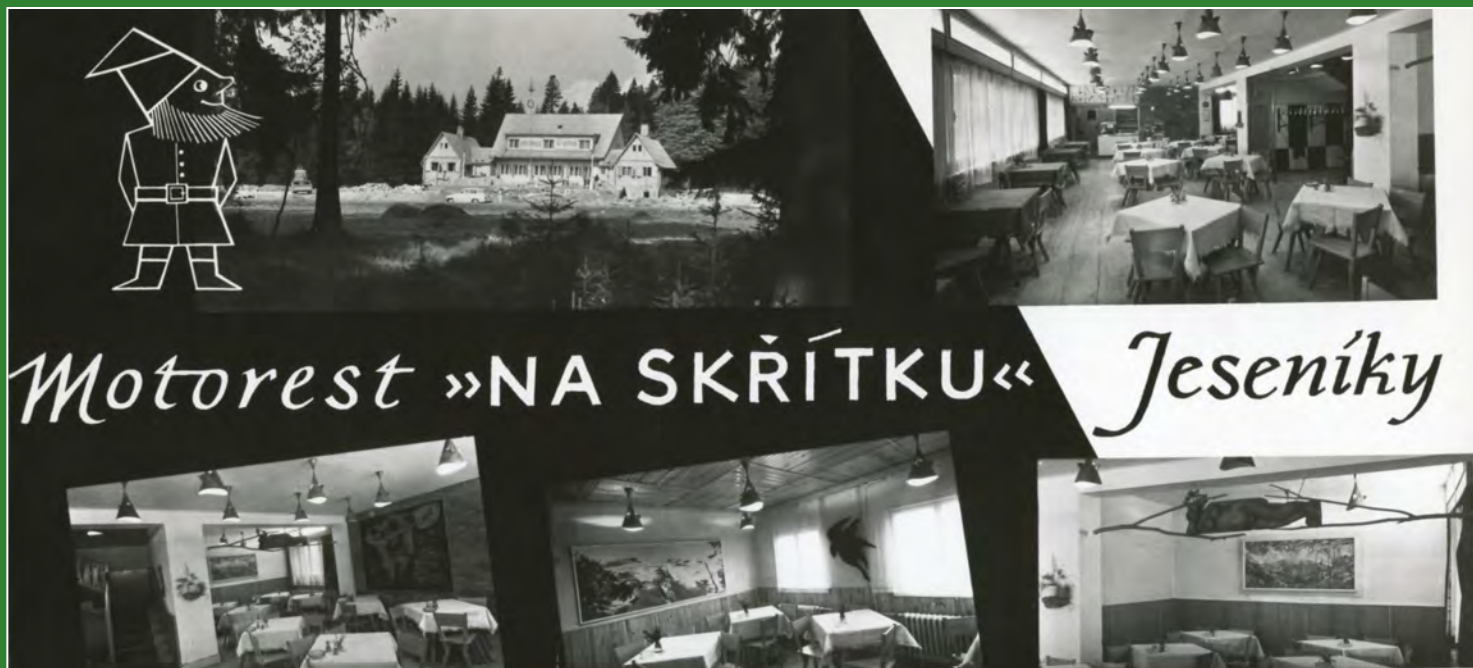

*Odznak zakoupený v motorestu
na Skřítku.*

*Interiér restaurace na Skřítku
na pohlednici Orbisu, 1967.*

Motorest »NA SKŘÍTKU« Jeseníky

Nově postavený motorest Na Skřítku s interiéry restaurace. Pohlednice Orbisu z roku 1967.

Motorest Skřítek – foto P. Možný, 14.8.1999.

Skulptura skřítky či horského ducha stojí u chaty.

